

Contribution ID: 67

Tür: Oral Presentation

Felsefede Çeviri ve Yapay Zekâ

20 Aralık 2024 Cuma 16:00 (30 dakika)

Statik dil modellerinden öğrenme becerisine sahip modellere geçiş, yapay zeka çevirisinde sıçrama yarattı. Bu konuya dair tartışmalar, antropomorfik çerçevede, insan çevirisiyle makine çevirisini karşılaştırmaya odaklanıyor (Searle, 1980; Chomsky, Roberts, Watumull, 2023; Browning, LeCun, 2022). Sentaksik dil anlayışı üzerinden yapay zekayı eleştiren bu bakışa göre, yapay zeka kendisine verilen talimatları izleyebilir, paternleri birleştirebilir ama söyleneni anlayamaz, semantik boyutu yoktur.

Bu çalışmada yapay zeka ve çeviri tartışmasına farklı bir açıdan yaklaşacağım. Etienne Balibar, insanın tarihselliği bakımından dijitalleşmenin anlamını sorgularken, yapay zeka teknolojilerinin toplumsal ilişkileri sömürgeleştirdiğini, kullanıcılarda yabancılaşma etkisi yarattığını savunuyor (Balibar, 2024). Balibar'ın çizdiği çerçeveyi, antropomorfik bakış açısına düşmeden yapay zeka çevirisini düşünmek için kullanacağım.

Çeviriyi dillerin birbirini tamamlaması ve çevrilemezi çevirme denemesi olarak düşündüğümüzde, dili de ergon değil, energieia olarak, indirgenemez bir çoğullukla tanımlamak mümkün olur (Benjamin, 1996; Humboldt, 1996; Cassin, 2019). Peki yapay zeka çevirisi bu dil anlayışına dahil edilebilir mi? Yapay zeka çoğullukla iletişim işleviyle sınırlı kalmakta ve çevirdiği metnin kültürel bağlamını yakalayamamaktadır. Bu ise çevrilemezi çevirmeye çalışarak dillerin zenginleşmesini sağlamak yerine, dilleri kültürel boyutlarından ayırıp sığlaştırmaktadır. Balibar'ın bahsettiği tarihsellik kaybı, sömürgeleşme ve yabancılaşma bu şekilde gerçekleşir.

Bu soruna yönelik felsefi çözüm önerileri neler olabilir? Antropomorfik yapay zeka eleştirileri, dillerin kültürsüzleşmesi sorununa çözüm olamaz: yapay zekanın olmadığı bir dünya düşünmek artık ne mümkün ne de anlamlıdır. Yapay zekanın insanla protez ilişkisi içinde geliştiği bir sistem kurulabilir (Leroi-Gourhan, 1992; Simondon, 1958). Oysa bugünkü eğilim yapay zeka sistemlerini, performans sistemleri olarak algılamak şeklindedir (Lyotard, 1979). Bu algıyı değiştirecek bir felsefe, yapay zekanın kültürel fakirleşme etkisini bozabilir (Hui, 2019).

Anahtar Sözcükler: Çeviri, yapay zeka, yabancılaşma, çevrilemez, protez

Presentation language / Sunum Dili

TR (Türkçe)

Disciplines / Disiplinler

Philosophy / Felsefe

E-mail / E-posta

emine.sarikartal@gmail.com

ORCID ID

0000-0002-0200-406X

Country / Ülke

Fransa

Institution / Affiliation / Kurum

Bordeaux Montaigne Üniversitesi Felsefe Bölümü / Paris Nanterre Üniversitesi IREPH Araştırma Laboratuvarı

Başlıca yazarlar:: Emine Sarıkartal (Université Bordeaux Montaigne)

Sunu yapanlar: Emine Sarıkartal (Université Bordeaux Montaigne)

Session Classification: Session 3.3 (Day 3)

Track Classification: Congist'24: Digital Tools and Techniques